

Z „Računico“ bézil si bistro bom glávo,
V tem zvezku prelepo mi vzréte pisávo.
A kadar za šolo vse gladko bom znál,
Iz „Vrteca“ vama povesti bom brál.

Povžil ti, Matiče, boš svoja jedila,
Pokónčal ti, Milko, boš svoja darila;
Kar jaz naučim se, bo stalna mi last,
Ki tat je nobeden ne pride mi krast.“ —

V zapečku pa dédek se sključeni gréje,
Unukov veselji, modrósti se sméje.
Pa glej ga! zalile solzé mu oči,
Ker spómnil se davnih, o davnih je dni.

Fr. Krek.

Máterin blagoslov.

(Izvirna povest.)

Ko ugasne njej okó,
Dete ne se batí;
Njen saj blagoslov
Bo zvestó te spremljal.
Dokler tudi tí očesa
V spanje ne zatísneš zadnje.
A. Klođič.

I.

Hud mráz je denes zunaj,“ reče Ivanko, deček o dvanajstih letih v sobo stopivši. — „Mati! drv sem nasekal zunaj na dvorišči, a zdaj grem in zakurim v peč, da naju ne bode po noči také hudo zeblo. Ostra, huda zima je, in zunaj brije mrzla sapa, da se po oknih delajo ledene cvetice; bojim se, da bi mráz skozi špranje na oknih in v steni ne pripihal tudi k nama v najino borno kočó. Kako je pač hudo, da morava v takej siromašnej kočí prebivati zdaj, ko so vse mlake po jarkih čez in čez z debelim ledom pokrite. A vrhu tega imava še to nesrečo, da morate vi, ljuba mati, prebijati hudo bolezen. Čudim se, da mi sree v prsih ne počí, kadar vse to premišlujem.“ Pri teh besedah oblijó dečka vroče solzé otroške ljubezni. — Bolna mati, ki je delala mnogo nad svoje telesne moči, ter je vsled tega také izbolela, da ni mogla več iz postelje vstati, molčala je ves čas ter s kalnim očesom gledala Ivanka, ki je žalosten stal ob njenej postelji in jokal. „Ne joči se, Ivanko moj ljubi,“ tolaži ga mati, „vsi ljudje ne morejo biti premožni; Bog hoče také, in božja volja bodi tudi naša volja. Bog nam pošilja žalost, trpljenje in britkosti; ako vse to voljno prenašamo, poplačal nam bode tisočero. Vidiš, ljubi moj, samó na plačilo v nebesih moraš misliti in vse bodeš lahko prenašal. Najino trpljenje, siromaštvo in pomanjkanje ne bode večno trpelo. Ako je z udanostjo v voljo božjo prenašamo, izpremenilo se bode v večno veselje v nebesih.“

Ivanko se je nekoliko utolažil, videč, da njegova uboga, nevarno bolna mati tako voljno prenaša hude bolečine, bédó in pomanjkanje.

Res, da sta Ivanko in bolna mati živela v velikem siromaštvu. Druzega nista imela več, nego nekaj malega zmésne moke v kuhinjskej omari. Soseda

jima je prinesla časi po piskrec mleka, s katerim se je uboga mati nekoliko okrepcala in oživela.

Ravno kar je prinesla zopet soseda piskrec mleka ter sedla k bolnej siroti. „Kako ti je Jera?“ vpraša soseda. — „Nekoliko bolje mi je,“ odgovori z rahlim glasom bolnica, ter pogleda Ivanka žalostno po strani.

Ivanko vzame piskrec z mlekom, nese ga v kuhinjo, naredi ogenj in vlije mleko v ponevco.

A zdaj uboga mati odkritosrčno pripoveduje sosedi, kako je z njenim zdravjem. Pové jej, da si vpričo Ivanka ne upa govoriti resnice, ker se jej sirotek preveč smili.

„Videla bodeš Mica, da ne bom več dolgo na svetu. Še nekaj dni, morda še samó jeden dan, in morala se bodem ločiti od tega sveta. Ako bi le Ivanka ne bilo, prav lahko in rada bi umrla, ali takó — — —“

Ne more dalje govoriti, ker debele solzé se jej vlijó po licih.

Soseda gre v kuhinjo, da bi Ivanku pomogla kuhati, a mati se še dolgo ihtí, ter koščeni roki vije in tolažbe išče pri Bogu, kateremu je znana vsaka žalost in britkost.

Ko prineseta Ivanka in soseda bolnej materi mlečno juho za večerjo, ter je bolnica nekoliko povžije, ne more se uboga mati dalje premagati, da ne bi žalostnega stanja svoje bolezní razodela tudi Ivanku.

Začela je torej s slabim glasom: „Stopi bliže k meni, Ivanka moj ljubi, nekaj ti moram na srce položiti, predno tatisnem za vselej oči.“

Ivanko stopi preplašen k postelji.

Mati mu govore takó: „Nič se ne ustraši in ne joči se! Bilo bi nespametno, nádejati se zdravja v mojej bolezní, preljubo moje dete. Vem dobro, da nikoli več ne vstanem iz te bolezní, zatorej ne jokaj preveč po meni; božja volja je takó, da te moram ostaviti. Grem k Bogu, kateri mi je dal življenje, in kamor tudi ti prideš jedenkrat za menoj, ako bodeš priden in pobožen.“

Pridnega in pobožnega človeka imajo vsi ljudje radi. Bog ga ljubi in mu daje srečo vže na tem svetu. Izročam te zatorej varstvu ljubega Bogá in dobrih ljudi. Rada bi še živela, da bi tebi skrbela za obleko in hrano, ali neizprosna smrt me hoče imeti. Zatorej ponavljam: bodi vedno tak, kakršen si bil doslej, ter se večkrat spominaj na vse one nauke, katere si slišal iz mojih ust.

A ti Bog Vsemogočni, ki bodeš skoraj poklical mojo dušo pred sé, tebi izročam svoje dete, ter te prosim, da bi potrdil moj blagoslov, katerega podelujem zdaj ubogej, zapuščenej siroti. Ivanka moj ljubi, blagoslavljam te v imenu Bogá Očeta, Sina in sv. Duha.“ Ko je položila mati blagosloveči roki na glavo svojega sina Ivanka, zasvétíl se jej je obraz, da je bila bela kakor lilija. Britke solzé so se jej vlile po licih.

Ivanko je klečal pred posteljo, zrl materi v lice ter ni mogel niti mísliti, da bi ga mati zapustila. Britko, britko je jokal. Soseda, ki je stala poleg postelje, bila je zeló ganena, videč, kako grenka je ta ločitev. Tudi ona je jokala.

Ko je za nekaj časa prenehal jok, ponudi se dobra soseda ostati čez noč pri bolnej materi v postrežbo. Ivanka in bolna mati sta bila te ponudbe

zeló vesela. Mati se je nekoliko utolažila in malo zadremala. Ivanko je zlezal na zapeček ter ondu zaspal, a soseda se je k peči naslonila.

Čez nekaj ur je slišala soseda rahel klic: „Mica! — Mica!“ —

Hitro plane soseda k višku in vpraša bolnico, kaj li želi. „Zdaj le bom morala odriniti, vže me čaka čolnič, da odjadram v boljše življenje,“ odgovorila je bolnica s sladkim nasmehom. —

Tudi Ivanko je skočil iz spanja ter stopil pred posteljo umirajoče matere. Hitro jej podasta blagoslovljeno svečo v roki in molita molitve za umirajoče.

Ura v cerkvenem zvoniku je odbila pólunoči. Mati prime še jedenkrat Ivanka za obé roki, krčevito je stisne k srcu, nasméhne se in — izdihne.

Sirota Ivanko omedli. — Soseda ga vjame, položi na klop in za nekaj časa zopet vzdrami.

Drugi dan, bilo je na petek, nesli so štirje pogrebci „kočno Jero,“ kakor jo je ljudstvo sploh imenovalo, k večnemu počitku na pokopališče. Spremljala sta jo ubogi Ivanko in soseda Mica. Sneg je padal v gostih kosmih na zemljo, mrzel veter ga je nanašal pogrebce v oči, da so komaj gledati mogli.

Milo zapojó zvonovi v cerkvi na pokopališči. Kadar tjà dosepejo, postavijo krsto (trugo) na tla. Ivanko, ki je ves zamišljen šel poleg sosede, probudil se je kakor iz sanj. Prosil je pogrebce, naj bi mu pokrov na krsti odprli, da bi še jedenkrat videl svojo ljubo mater. Jokal je, britko jokal, da bi se ga mogel kamen usmiliti na cesti. „Mati zlata!“ vzdihoval je, „zakaj ste zapustili mene ubogo siroto. Kam naj se podam zdaj? Nimam sorodnikov, nimam prijateljev, nimam živega človeka, kateremu bi mogel povedati, koliko trpi vaš Ivanko. Ni ga človeka, kateri bi me tolažil.“ —

Tako jokajoč objema mater, oklepa se je okolo vratú ter nadaljuje: „Mati ljuba! vzemite s seboj še mene, ker brez vas mi ni živeti samemu na svetu. Kdo mi bode skrbel za obleko in obutalo? Kdo mi bode dajal jesti, kadar vas zagrebó v črno zemljo? Pri kom bodem klečal zjutraj in zvečer, kadar bodem molil molitvice, katerih ste me vi naučili? O mati, zlata moja mati, vstanite, vstanite, brez vas mi ni mogoče živeti!“

Tako je tožil in jokal zapuščeni Ivanko poleg krste svoje ljube matere.

V tem pridejo gospod župnik. V srce se jim smili ubogi Ivanko. Stopijo k njemu, primejo ga za roko in mu rekó: „Ivanko, ne žaluj toliko po materi, katera zdaj vže uživa rajsko veselje. Res je, da ostaneš sirota ter se ne veš kam djati, ali zaupaj na Bogá! Bog, ki črvička v prahu ne pozabi, tudi tebe pozabil ne bode. Materina ljubezen do tebe traje tudi onkraj groba in njen blagoslov te bode zvesto spremljal povsod, koder koli bodeš hodil. Zatorej ne žaluj preveč po materi, ker njen duh bode vedno pri tebi, da-si ne vidiš njenega lica. Njeno srce te bode spremljalo po vseh potih, čuvalo te bode nesreče in prosilo Boga za tebe.“

Te besede častitljivega gospoda župnika so bile tolažba ubozemu Ivanku.

Žalostno so zapeli zvonovi v zvoniku in Ivankovo mater so zasuli v hladni grob k večnemu počitku.

Še je stal Ivanko na materinem grobu, tresel se od mraza in neprestano zrl na gomilo, kakor bi gledal skozi črno zemljo lice svoje ljube dobre matere. Še le ko mu gospod župnik položé roko na ramo, vzdramil se je in pogledal

k višku. — Gospod župnik mu rekó, naj gre z njimi v farovž, da dobóde malo kosila.

Zna se, da je Ivanko rad šel z gospodom župnikom v farovž, kjer je dobil gorke juhe, ki mu je jako dobro teknila. Ubogi deček vže dolgo ni imel nič gorkega v želodci, zatorej ga je dobro kosilo tako prevzelo, da se je naslonil ob peč, ter kmalu prav sladko zaspal. Položili so ga v mehko posteljo, kjer je spal do družega jutra. Temu se ni čuditi, ker je moral marsikatero noč prebdeti pri postelji bolne matere. Po noči se mu je sanjalo, kako se njegova mati v lepem belem oblačilu šeta s prijateljicami po lepem, rajskem vrtu, trga cvetice in jih meče Ivanku, ki pri ograji gleda na vrt in steguje roki po materi, da bi jo objel. Ivanko pobira cvetice, poljubljuje jih, in si žepe polni ž njimi.

Miren in utolažen se prebudi Ivanko zjutraj. Po zajutreku ga pokličejo gospod župnik k sebi in mu rekó: „Ubogi Ivanko, smiliš se mi, ker vidim, da nimaš človeka, s katerim bi bil v rodu. Oče so ti umrli, ko jih še poznal nisi, a mater si izgubil, ko bi ti matere bilo najbolj treba. Utolaži se, jaz ti hočem biti oče in skrbeti za tebe, dokler ti Bog kakega družega dobrotnika ne pošlje. Poznam tvoje dobro srce, ter se nádejam, da ga tudi ohraniš. Čez zimo ostaneš pri meni v farovži, pomagal bodeš fižol in koruzo (turšico) luščiti, drva bodeš skladal, meni obütalo snažil in v cerkvi pri kakem lehkem delu pomagal. Pozneje se bode vže kaj boljšega za tebe dobilo, ker si hodil v šolo in kakor so mi denes gospod učitelj pripovedovali, pridno si se učil in lepo obnašal.“

O ko bi vi otroci znali, kako je bil Ivanko teh besed vesel! Milo se mu je storilo v srci, ker ni vedel, kako bi se dostojno zahvalil plemenitemu dobrotniku za toliko dobroto in ljubezen. Veselja se je razjokal in gospodu župniku roko poljuboval, obetajoč, da hoče ostati vedno dober in pobožen.

Dolga mrzla zima je minula. Ivanko je bil še vedno v farovži in se tako lepo obnašal, da so bili vsi zadovoljni ž njim. Pridno je hodil v cerkev, pobožno molil za svojo rajnko mater in še posebno za svojega dobrotnika. Zato so ga gospod župnik in vsi domači ljubili.

Prišla je prijetna vzpomlad s svojim cvetjem in zelenjem. Veselo so žgoleli krilati ptički, in pisani metulji so se zibali po drevesnem cvetji in cveticah.

Kar pokličejo necega dne gospod župnik Ivanka k sebi v gorenjo sobo in mu rekó: „Ivanko! ker vidim, da si nadarjen z mnogimi lepimi krepostmi, ter imaš za nauk v šoli dobro glavo, namenil sem se, da te dam k nekemu kamenarju v mesto, da se pri njem kamenarstva izučiš. Glej tukaj imam vže odgovor na svoje vprašanje. Kamenar mi piše, da smeš pri njem takój v nauk stopiti, ako si tak, kakeršnega sem te jaz njemu opisal. Zatorej sem se odločil, da te koj prihodnji teden v mesto popeljem in tvojemu prihodnjemu gospodarju izročim. A popred ti je treba napraviti še nekoliko obleke, da ne bodeš slabo oblečen hodil od mene. — Nu kako ti je vse to všeč, kar sem ti povedal, Ivanko?“

„O,“ reče Ivanko ves iznenadjen od veselja, „Bog vam povrni stotero vse, kar ste dobrega storili meni ubogej, zapuščenej siroti. Vedno vam bodem hvaležen in molil bodem za vas ves čas svojega življenja. O kako vesel sem,

da mi je Bog dal takega dobrotnika, ki skrbi tudi za mojo prihodnost. Ukrenite z menoj, kakor najbolje znate.“ —

In pri tem je tudi ostalo.

Prihodnji teden, bilo je v ponedeljek, klečal je Ivanko zjutraj rano na gomili svoje rajnke matere, ter se poslavljaj od nje. Dolgo je klečal in molil. Obnovil je obljubo, katero je storil materi pri njenej smrtnej postelji ter prosil Boga, da bi potrdil blagoslov, katerega mu je dala mati pri odhodu iz tega sveta.

Vrnivši se iz pokopališča, našel je gospoda župnika, ki ga so vže težko pričakovali pred farovžem; a ko jim je povedal, da se je bil šel poslovit od materinega groba, pohvalili so ga za njegovo lepo dejanje in ljubezen, katero ima še vedno do svoje rajnke matere.

Zdaj se Ivanko poslovi od vseh domačih, ki so bili ž njim v farovži ter odide k vozu, kjer pomaga hlapcu svojo skrinjo naložiti. Ko je bilo vse pripravljeno za odhod, požene hlapec konja in — voz z gospodom župnikom in Ivankom zdrdra po gladkej cesti proti mestu.

Še se ozira Ivanko nazaj, na pokopališče, kjer počiva njegova ljuba mati. Še jedenkrat se ozrè — vidi se še zvonik — cerkvice, kder zvonovi vsacemu zadnjo pesen za odhod zapojó. — Cesta krene v stran in — temni gozd zakrije razgled po dolini.

II.

Minula so tri leta. Mnogo se je izpremenilo od one dóbe, ko smo Ivanka z gospodom župnikom izprémili na potu h kamenarju v mesto. —

Ivanko se je pridno učil in vrlo lepo obnašal, ter se je v treh letih popolnem izučil kamenosekarstva. Njegov mojster je bil ž njim zadovoljen in ga ljubil, kakor lastnega sina. Po pretečenih štirih letih mu je dal z dobro vestjo najboljše spričalo.

Delal je potem še dve leti kot pomagač pri svojem dobrem mojstru, ter si tudi nekoliko denarja prihranil. Ivanko je bil zeló varičen mladeneč.

Ni hodil v tovarišije, nego čital je doma na knjigo, kadar mu je čas dopuščal, ter si takó bistril um in plemenitil srcé.

Gospoda župnika Ivanko vže dobrega pol leta ni videl. Od velike noči jih ni bilo več v mesto. Zvedel je po nekem znancu, da so nevarno oboleli.

Prišla je hladna jesen. Dež je lil curkoma iz oblakov na zemljo in gosta megla je pokrivala gorovje. — Kar stopi necega dne cerkovni ključar iz Ivankove rojstne vasi v delarnico h kamenarju. Ondú pové Ivanku žalostno novico, da so gospod župnik umrli. Ivanka je to poročilo tako pretreslo, da ni vedel, kaj bi začel v naglici. Prosil je gospodarja, da bi mu dal tri dni odpusta, v kar je gospodar rad privolil. Ivanko je šel naravnost v domačo vas — in v farovž. Tu ga najdemo klečečega pred mrtvaškim odrom. Solzé britke žalosti so ga oblile, ko je ugledal svojega največjega, plemenitega dobrotnika na mrtvaškem odru.

Velik in sijajen je bil pogreb gospoda župnika, ki je bil dolgo vrsto let priljubljen dušni pastir svojim ovčicam, tolažnik žalostnim in zapuščanim ter velik dobrotnik ubogim sirotam. Sto in sto ubožnih je točilo solzé za

svojim dobrotnikom. A nihče ni tako žaloval po dobrem gospodu župniku nego Ivanko, kateri je ž njim izgubil svojega skrbnega dušnega očeta.

Preteklo je leto po smrti gospoda župnika in prišel je praznik vseh svetnikov. V vasi, katera nam je vže od začetka te pripovedi znana, govorilo se je mnogo o dveh prekrasnih nagrobnih spomenikov, katera je iz mramornega kamena izsekal mladi umeteljnik — naš Ivanko. Jeden teh spomenikov je stal na grobu rajncega gospoda župnika, drugi na grobu rajnke „kôčne Jere.“ Postavil ju je Ivanko v spomin svoje nepozabljive matere in svojega največjega dobrotnika, gospoda župnika.

Vse leto je hranil prislužene novce, da je mogel kupiti prave mramorne ploče, ter je v svojih prostih urah izsekal krasna spomenika.

Vsi so ga hvalili zaradi njegove ljubezni in hvaležnosti, ki ju je kazal pri vsakej priliki do matere in do plemenitega gospoda.

Ivankov mojster je bil ponosen, da ima tako vrlega pomagača; spoštoval in ljubil ga je kakor svojega sina. In dobro se je zdaj godilo Ivanku, vsega je imel dovolj in ni se mu bilo treba bati ne pomanjkanja ne béde. Pogostoma se je spominal matere in njenega blagoslova, kateremu je pripisoval vso svojo srečo.

Kadar je Ivan zvršil 24. leto svoje dôbe, prejel je 1000 gld. kot dedšino po rajnkem gospodu župniku. Ker so namreč gospod župnik videli, da ima Ivanko dobro, nepopačeno srce, da je priden in pobožen, spomneli so se tudi njega v svojej oporoki in mu zapustili zgoraj omenjeno vsoto.

Kaj mislite otroci, kako je Ivan rabil te tenarje? Poslušajte, tudi to vam hočem povedati. Vzel je slovo od svojega dobrega mojstra, ter se nasélil v domačej vasi. Sezidal si je čedno hišico na ónem mestu, kjer je nekdam živel s svojo ubožno materjo, ter na svojo roko začel rokodelstvo, katerega se je izučil s pridnostjo in trudom. Tudi zdaj je bil priden, pošten in delaven. Vse ga je spoštovalo in ljubilo, zato je pa tudi imel vedno dovolj dela.

Kdo je bil zdaj srečnejši kakor naš Ivan!

Večkrat so ga videli sosedje iti na pokopališče, ondu moliti na grobu rajnke matere in gospoda župnika, ter ponavljati obljubo, katero je storil materi, predno je umrla.

A blagoslov, katerega mu je mati podelila pred smrtjo, ostal je vedno pri njem. Bog, kateri je slišal prošnjo umirajoče matere in videl solzé in britkosti Ivanove, imel je dopadajenje nad ubogim, zapuščenim dečkom, ter mu dal dobrotnika v osobi dušnega pastirja in po smrti župnikovej dal mu je pravo pamet, ki ga je pripeljala do sreče.

To srečo je Ivan užival z ženo in otroci mnogo mnogo let. Ko je bil namreč trideset let star, oženil se je in dobil pridno, pobožno in delavno ženo.

V sívej starosti, pod domačo lipo sedeč, večkrat je pripovedoval ženi in otrokom o svojej mladosti, o smrti svoje matere in njenem blagoslovu. Tudi svojega dobrotnika ni pozabil, rad in često se ga je spominal v besedi in molitvi.

O tacih priložnostih so mu vselej zasijale solzé hvaležnosti v očeh in končal je z besedami: „Otroci! slušajte očeta in mater, živite po naukih svojih starišev, ako želite, da bode njih blagoslov z vami ves čas, dokler živite. Bog bode potrdil blagoslov vaših starišev in srečni bode na tem in onem svetu.“

Anton Žager.